

ارزیابی درونی گروه آموزشی علوم دامی دانشکده کشاورزی دانشگاه لرستان

سعید غلامرضایی^{۱*}، مهشید بهادری^۲، میثاق حیدری^۳، اسماعیل رک رک^۴، علی کیانی

^۱عضو هیات علمی دانشگاه لرستان، دانشجوی دکتری ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس، ^۳کارشناس دفتر ارزیابی و نظارت دانشگاه لرستان، ^۴عضو هیات علمی دانشگاه لرستان، ^۲عضو هیات علمی دانشگاه لرستان

چکیده

این پژوهش با هدف ارزیابی درونی گروه آموزشی علوم دامی دانشگاه لرستان به منظور ارتقای کیفیت آموزشی انجام شد. این مطالعه توصیفی-مقطعی در سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ انجام گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمارهای توصیفی استفاده گردیده است. ابزار گردآوری داده‌ها در گروه علوم دامی شامل، پرسشنامه، مصاحبه، مشاهده و فرم اطلاعاتی بوده است. پس از تعیین نشانگرها و اختصاص امتیاز ایده‌آل برای هر یک از ملاک‌های انتخاب شده، میانگین وزن عددی نشانگرهای هر ملاک با استاندارد مربوطه مطابقت داده شد و در نهایت سطح مطلوبیت آن مشخص گردید. نتایج ارزیابی حاصل از مجموعه نمرات بدست آمده در ۷ عامل، نشان داد که گروه علوم دامی در عامل اهداف و جایگاه سازمانی، مدیریت و تشکیلات دارای "وضعیت نسبتا مطلوب"، عامل اعضای هیات علمی دارای "وضعیت نسبتا مطلوب"، عامل دانشجویان دارای "وضعیت نامطلوب"، عامل راهبردهای یاددهی-یادگیری دارای "وضعیت نامطلوب"، عامل دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی دارای "وضعیت نسبتا مطلوب"، عامل امکانات و تجهیزات آموزشی-پژوهشی دارای "وضعیت نامطلوب" و نهایتا در عامل دانش آموختگان دارای "وضعیت نسبتا مطلوب" بوده است. نتایج ارزیابی حاصل از مجموعه نمرات به دست آمده در ۷ عامل، نشان داد که، عامل دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی با کسب ۶۶/۶۷ درصد بیشترین نمره و عامل امکانات و تجهیزات آموزشی-پژوهشی با احراز ۳۳/۳۳ درصد، کمترین نمره را به خود اختصاص داده است. در پایان به منظور ارتقای کیفیت آموزشی، گروه آموزشی علوم دامی به اصلاح نقاط ضعف خود در عامل‌های دارای وضعیت غیرمطلوب نیاز دارد.

واژگان کلیدی: کیفیت آموزش، ارزیابی درونی، علوم دامی، دانشگاه لرستان

مقدمه

شرایط رقابتی در مقیاس جهانی روز به روز و به شدت افزایش می‌یابد. زندگی عمیق‌تر از هر زمان دیگر بر دانایی مبتنی و توسعه‌ی دانش بنیان شرط بقاء شده است. جوامع صنعتی در حال عبور به جوامع اطلاعاتی و یادگیرنده هستند. جامعه‌ی در حال گذار ایرانی در این بحبوحه جز با استقرار کیفیت در نظام علمی نمی‌تواند پس افتادگی خود را از سطح پیشرفت‌های جهانی و منطقه‌ای رفع رجوع بکند. دانشگاه‌ها عقل منفصل جامعه هستند و از آنها انتظار می‌رود که نقش راهبردی توسعه مبتنی بر دانایی را ایفا کنند. لازمه‌ی این امر آن است که بتوانند کیفیت عملکرد خود را رصد کنند و اعتبار خویش را به قضاوت عمومی برسانند (فراستخواه، ۱۳۸۷).

بنابراین تمامی مؤسسات آموزش عالی تحت فشارند تا پاسخ‌های مطلوبی در قبال نیازهای اجتماعی ارائه دهند. موقعیت دانشگاه‌ها در قبال کیفیت بسیار پیچیده است، تجربه‌ها ثابت نموده‌اند که دانشگاه‌ها در صورتی می‌توانند بهترین خدمات را به جامعه ارائه دهند که دائما دغدغه بهبود کیفیت خدمات خود را داشته باشند (هاشمی و پور امین زاد، ۱۳۹۰).

امروزه کیفیت در آموزش عالی توجهات بسیاری را به خود معطوف ساخته است (O' Neill and Palmer, 2004). بهبود کیفیت موجب کسب مزایای رقابتی برای سازمان‌ها، از جمله آموزش عالی شده است که این امر، بسیاری از پژوهشگران علاقمند را متوجه این حوزه نموده است (Abdulah, 2006). در بررسی کیفیت آموزش عالی باید کیفیت درون داد(دانشجویان، اعضای هیات علمی)، فرآیند آموزش، امکانات و وسایل آزمایشگاهی و برون داد (فارغ التحصیلان) مورد نظر قرار گیرد (صدیقی مقدم و پازوکی، ۱۳۸۱).

ارزیابی سازمان‌های آموزشی، ارزیابی برنامه‌ها، ارزیابی کارکنان و ارزیابی خدمات آن‌ها می‌تواند نقش مؤثری در فراهم آوردن کیفیت آموزشی داشته باشد (فرزبان پور و همکاران، ۱۳۹۰). ارزیابی در گروه‌های آموزشی به دو روش ارزیابی درونی و بیرونی انجام می‌شود. ارزیابی درونی که به صورت به کارگیری شاغلین یک سازمان به عنوان ارزیابی کنندگان برنامه‌های آن سازمان تعریف می‌گردد، یک فعالیت پژوهشی کاربردی است که از توسعه و یادگیری در سازمان حمایت می‌نماید. از آن جا که، این فرآیند تا حد زیادی مشارکتی و تعاملی می‌باشد، بنابراین مدیران و کارمندان را قادر می‌سازد تا تئوری و عملکرد برنامه‌هایشان را بهتر درک کنند. ارزیابی درونی موجب کاهش اضطراب و ترس ناشی از ارزیابی بیرونی شده، انتخاب استراتژی‌های مناسب با شرایط هر سازمان را امکان پذیر می‌سازد و نتایج آن آسانتر از ارزیابی بیرونی پذیرفته می‌شود. همچنین ارزیابی درونی می‌تواند اطلاعات حیاتی و مهمی را برای برنامه‌ریزی استراتژیک سازمان فراهم نماید (قانع پور و همکاران، ۱۳۸۹). بنابراین ارزیابی درونی مقدمه‌ای برای بهبود کیفیت است و در حقیقت این مرحله اولین مرحله اعتبار بخشی است. از ارزیابی درونی برای مقاصد زیر استفاده می‌شود:

الف- آشکار کردن جنبه‌های مختلف (درون داد، فرآیند، برون داد و پیامد) کیفیت نظام دانشگاهی

ب- یاری دادن به خود - تنظیمی امور نظام دانشگاهی

ج- بهبود بخشیدن به کیفیت نظام دانشگاهی

د- مشارکت دادن اعضای هیات علمی در شفاف سازی امور دانشگاهی، قدرت سپاری به آنان و پاسخگو کردن نظام دانشگاهی نسبت به نیازهای جامعه (محمودی فر و همکاران، ۱۳۸۸).

در ایران کوشش‌های مربوط به ارزیابی مستمر برای بهبود کیفیت آموزش عالی از سال ۱۳۷۵ آغاز شد (هاشمی و پور امین، ۱۳۹۰). در این راستا فعالیت‌های پژوهشی دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری و نیز اجرای طرح‌های تحقیقاتی مصوب به انجام رسیده است. به طوری که هر یک از این پژوهش‌ها و پژوهش‌های مشابه زمینه را برای اجرای طرح ارزیابی درونی در آموزش عالی ایران فراهم کرد. اخیرا در زمینه ارزیابی درونی گروه‌ها مطالعات فراوانی انجام شده که از جمله آن‌ها می‌توان به مطالعات ذیل اشاره نمود:

نتایج حاصل از تحقیقی با عنوان ارزیابی درونی تضمین کیفیت مدیریت آموزش عالی در مجتمع آموزش عالی جهاد کشاورزی اصفهان، هفت عامل مورد بررسی در گروه‌های پنج گانه آموزشی قرار گرفتند و وضعیت به صورت متوسط و در سطح نسبتا مطلوب می‌باشد، شاخص بدست آمده برای گروه‌های آموزشی به ترتیب علوم دامی، ۲/۹۴، زراعت و باغبانی، ۲/۸۵، شیلات، ۲/۹۸، فرش، ۲/۸۶ و صنایع غذایی ۲/۹۱ است (محمد پور و همکاران، ۱۳۸۵).

گروه آموزشی میکروپزشکی، انگل شناسی و ایمنی شناسی دانشگاه علوم پزشکی سمنان در سال (۱۳۷۹) به انجام ارزیابی درونی پرداخته و نتایج آن نشان داد که، امتیاز کلی گروه ۳/۳۷ در تمام زمینه‌ها بود که در رتبه بیش از رضایت بخش بود. از لحاظ فرآیند آموزش "قوی"، اهداف آموزش "بیش از رضایت بخش"، اهداف پژوهشی "رضایت بخش"، جایگاه تشکیلاتی و سازمانی گروه "خوب"، نیروی انسانی و خدمات پشتیبانی "غیر رضایت بخش"، فضای آموزشی و پژوهشی "رضایت بخش"، تجهیزات و لوازم آموزشی و پژوهشی "بسیار رضایت بخش" است (صدیقی مقدم و پازوکی، ۱۳۸۱).

گروه آموزشی تاریخ در دانشکده علوم و ادبیات دانشگاه لرستان نیز در سال (۱۳۹۰) به انجام ارزیابی درونی پرداخته و نتایج این تحقیق حاکی از آن بود که، گروه تاریخ در عامل اهداف و جایگاه سازمانی، مدیریت و تشکیلات دارای وضعیت مطلوب، عامل اعضای هیات علمی دارای وضعیت نامطلوب، عامل دانشجویان دارای وضعیت نسبتاً مطلوب، عامل راهبردهای یاددهی - یادگیری دارای وضعیت نسبتاً مطلوب، عامل دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی دارای وضعیت نسبتاً مطلوب، عامل امکانات و تجهیزات آموزشی - پژوهشی دارای وضعیت نسبتاً مطلوب و نهایتاً در عامل دانش‌آموختگان دارای وضعیت نسبتاً مطلوب بوده است (ثواب، ۱۳۹۰).

همچنین در تحقیقی که با عنوان ارزیابی درونی گروه آموزشی اپیدمیولوژی و آمار زیستی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال (۱۳۹۰) انجام شد و عوامل نه گانه: رسالت و اهداف، ساختار سازمانی و مدیریت، هیات علمی، دانشجویان، فرآیند تدریس و یادگیری، دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی، دانش‌آموختگان، امکانات و تجهیزات آموزشی و پژوهشی، پژوهش اعضای هیات علمی در گروه مذکور مورد بررسی قرار گرفتند و میانگین امتیازات ۹ عامل مورد مطالعه ۵۹/۸ درصد بود، که حداقل آن مربوط به عامل اهداف و رسالت برابر با ۳۷ درصد و حداکثر آن مربوط به عامل دانش‌آموختگان برابر با ۷۲/۶ درصد به دست آمد (فرزبان پور و همکاران، ۱۳۹۰).

گروه علوم و تولیدات دامی دانشکده کشاورزی دانشگاه لرستان در سال ۱۳۶۹ با پذیرش دانشجو در مقطع کاردانی تکنولوژی تولیدات دامی در محل دانشگاه لرستان شروع به کار کرد. طی ۲۷ سال اخیر سالانه ۱ تا ۲ دوره فارغ‌التحصیل مقطع کاردانی در گروه آموزشی علوم دامی تربیت شده است. از سال ۱۳۸۴ اولین گروه دانشجویان مقطع کارشناسی نیز به دانشکده وارد شده و اولین دوره کارشناسی ارشد را در سال ۱۳۸۷ راه‌اندازی کرده است. همچنین این گروه در بهمن ماه سال ۱۳۹۰ در اولین دوره دکتری تغذیه دام به تعداد ۶ نفر، دانشجو جذب کرده است.

گروه علوم دامی دارای ۷ نفر عضو هیات علمی می‌باشد و هم‌اکنون دارای امکانات آموزشی و پژوهشی قابل توجهی می‌باشد که شرایط را برای تربیت موفق دانشجویان دوره‌های کارشناسی ارشد گرایش‌های مختلف علوم دامی مهیا نموده است. اهم این امکانات عبارتند از:

۱- واحد آموزشی - پژوهشی پرورش طیور با ظرفیت ۷۰۰۰ قطعه پرورش جوجه گوشتی،

۲- واحد آموزشی - پژوهشی پرورش گاو شیری با ظرفیت ۵۰ رأس گاو شیری و با مساحتی بالغ بر ۲۰۰۰ متر،

۳- واحد آموزشی - پژوهشی پرورش گوسفند که با ظرفیت ۱۰۰ رأس گوسفند و با مساحتی بالغ بر ۱۰۰۰ متر مربع،

۴- آزمایشگاه عمومی تغذیه و فیزیولوژی دام به منظور تدریس دروس عملی تغذیه دام و فیزیولوژی دام،

۵- آزمایشگاه‌های تخصصی طیور،

گروه مذکور همچنین دارای سه فارم گاو داری - گوسفنداری و مرغداری است که علی‌رغم وجود تأسیسات مناسب این واحدها به دلیل عدم وجود اعتبار برای هزینه‌های جاری دچار مشکلات زیادی هستند. پس با توجه به اهمیت ارزیابی درونی در نمایان ساختن نقاط قوت و ضعف، گروه آموزشی علوم دامی در دانشکده کشاورزی دانشگاه لرستان نیز تلاش نمود تا با بهره‌گیری از منابع و دستورالعمل‌های موجود برای اولین بار در استان لرستان، طرح پژوهشی ارزیابی درونی این گروه آموزشی را، با مشارکت تمامی اعضای خود و با متدولوژی قابل قبول به انجام برساند.

روش تحقیق

این پژوهش از لحاظ هدف از نوع پژوهش‌های کاربردی و از لحاظ شیوه جمع‌آوری اطلاعات از نوع توصیفی - مقطعی است. نمونه آماری پژوهش شامل چهار جامعه؛ (۱) اعضای هیات علمی (۷ نفر)، (۲) دانش‌آموختگان (۲۴ نفر)، (۳) دانشجویان (۴۵ نفر) و

- ۴) کار فرمایان (۵ نفر) در گروه آموزشی علوم دامی دانشگاه لرستان است. مراحل اجرای ارزیابی درونی در گروه علوم دامی طی مراحل مختلف در سال ۱۳۹۰-۱۳۹۱ انجام شد و شامل مراحل زیر می باشد:
- ۱) تشکیل جلسات توجیهی جهت آشنا نمودن اعضای گروه علوم دامی با فرآیند ارزیابی درونی،
- ۲) تشکیل کمیته و شورای داخلی ارزیابی درونی در گروه،
- ۳) بازنگری اهداف و رسالت های گروه،
- ۴) تعیین عامل های مورد ارزیابی،
- ۵) تعیین ملاک های مورد ارزیابی،
- ۶) تدوین و تصویب نشانگرها
- ۷) تهیه ابزار گردآوری داده ها (پرسشنامه)،
- ۸) تجزیه و تحلیل داده ها و ارائه گزارش نهایی بود.

برای آشنا نمودن اعضای هیات علمی گروه با فرآیند ارزیابی درونی، در جلسات توجیهی که با حضور مجریان و همکاران اصلی طرح و اعضای هیات علمی گروه علوم دامی و نیز جلسات داخلی گروه، اهداف، روش کار، حیطه ی عمل و پیامدهای ارزیابی درونی، اطلاع رسانی و مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت. لازم به ذکر است که ارزیابی درونی گروه علوم دامی در بردارنده ی عامل های ۷ گانه، عامل اهداف و جایگاه سازمانی، مدیریت و تشکیلات؛ عامل اعضای هیات علمی؛ عامل دانشجویان؛ عامل راهبردهای یاددهی-یادگیری؛ عامل دوره های آموزشی و برنامه های درسی؛ عامل امکانات و تجهیزات آموزشی- پژوهشی؛ عامل دانش آموختگان بود. پس از تعیین عامل ها، با بررسی منابع و تحقیقات قبلی در این خصوص و با تصمیم گیری اعضای شورای ارزیابی درونی گروه، در مجموع ۲۲ ملاک ارزیابی در عامل های هفت گانه، مشخص گردید. به عنوان مثال، در عامل ارزیابی اهداف و جایگاه سازمانی و مدیریت و تشکیلات، ملاک های ارزیابی شامل: اهداف گروه، آئین نامه ها و مصوبات، فعالیت های برون گروهی، مدیریت گروه بود. به منظور قضاوت درباره ی مطلوبیت عامل های هفت گانه، ملاک هایی متناسب با هر یک از عامل ها، تعیین گردید تا به صورتی جامع شرایطی به وجود آید تا با استفاده از آن ملاک ها بتوان به قضاوت درباره ی هر یک از عامل ها پرداخت (جدول ۱). با استفاده از ملاک های نامبرده ۷۴ نشانگر مربوط به آن ها مورد نظر قرار گرفت. ابزار اندازه گیری برای گردآوری داده ها در گروه ها، شامل پرسشنامه، مشاهده، مصاحبه و فرم اطلاعاتی بوده است. به وسیله پرسشنامه، داده های مربوط به متغیر- های تشکیل دهنده ی نشانگرها گردآوری شده است.

پس از تهیه فرم های پرسشنامه بر اساس مطالب تنظیم شده و نظرسنجی از اعضای هیات علمی در گروه آموزشی علوم دامی ابهاماتی که در برخی سئوال های پرسشنامه بود شناسایی و برطرف گردید. سرانجام نسبت به تهیه ابزار نهایی گردآوری داده ها اقدام شد. بنابراین، روایی محتوایی برای ابزار تحقیق حاصل شد. برای برآورد پایایی پرسشنامه ها، ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ها بین ۰/۸۵ تا ۰/۹۳ محاسبه گردید که در حد قابل قبول بود. تجزیه و تحلیل داده ها با محاسبه فراوانی، میانگین و استفاده از نرم افزار SPSS و محاسبه امتیاز عامل ها انجام گرفت.

در تجزیه و تحلیل داده ها، با توجه به استانداردهای تعریف شده قضاوت صورت می گیرد. در تعریف استاندارد این نوع نشانگرها، چنانچه سئوال مورد نظر ۲ گزینه ای (بلی/خیر) باشد، سطوح مطلوبیت آن ها در سطح مطلوب و نامطلوب تعریف می شود (گزینه بلی بیانگر سطح مطلوب و گزینه خیر نشان دهنده سطح نامطلوب است). در مورد سه گزینه ای ها نیز طبق استاندارد تعریف شده آن، هر یک از گزینه ها معادل یکی از سطوح مطلوب، نسبتا مطلوب یا نامطلوب می باشد. به عبارت دیگر هر یک از گزینه های سئوالات این نشانگرها منطبق با یکی از سطوح مطلوبیت تعریف شده در استاندارد مربوطه می باشد. در مورد نشانگرهایی که از سه سوال تشکیل شده است، ابتدا فراوانی مربوط به هر گزینه برای سئوال محاسبه شد و سپس در وزن (ارزش عددی) آن گزینه ضرب گردید و در نهایت حاصل ضرب ها با یکدیگر جمع و بر کل تعداد پاسخ دهندگان آن سئوال تقسیم شد و در ادامه برای تعیین سطح

مطلوبیت هر گویه، امتیاز آن با طیف سه قسمتی بین ۱ تا ۶۶ / وضعیت نامطلوب، ۱/۶۷ تا ۲/۳۲ وضعیت نسبتاً مطلوب و ۲/۳۳ تا ۳ وضعیت مطلوب، مطابقت داده شد تا سطح مطلوبیت نشانگر مربوطه بدست آید.

جدول ۱- ملاک‌های مربوط به عامل‌های هفت گانه در گروه آموزشی علوم دامی

عامل ها	ملاک ها
اهداف، جایگاه سازمانی، مدیریت و تشکیلات	اهداف گروه
	أئین نامه‌ها و مصوبات گروه
	مدیریت گروه
	فعالیت‌های برون گروهی
هیات علمی	نسبت و ترکیب اعضای هیات علمی
	فعالیت‌های پژوهشی
	فعالیت‌های آموزشی
	ارتباط اعضای هیات علمی با همکاران در خارج از کشور
دانشجویان	پذیرش و پیشرفت تحصیلی دانشجویان
	علاقه و آگاهی دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی و بازار کار آن
	استفاده از منابع و وسایل آموزشی
راهبردهای یاددهی و یادگیری	الگوها و روش‌های تدریس
	ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
	دوره‌های آموزشی و اهداف آن
دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی	انعطاف‌پذیری برنامه‌های درسی دوره‌ها نسبت به نیازهای فرد و جامعه
	رضایت دانش‌آموختگان از برنامه‌های آموزشی و درسی
امکانات و تجهیزات آموزشی- پژوهشی	فضاهای آموزشی و اداری
دانش‌آموختگان	ادامه تحصیل دانش‌آموختگان
	آثار علمی دانش‌آموختگان
	رضایت کارفرمایان از دانش و توانایی‌های دانش‌آموختگان
	ارتباط دانش‌آموختگان با گروه بعد از فراغت از تحصیل
	سرنوشت شغلی دانش‌آموختگان

نتایج

میانگین امتیازات ملاک‌های مربوط به عوامل هفت گانه در گروه آموزشی علوم دامی حاصل از پرسشنامه‌های دانشجویان، اعضای هیات علمی، کارفرمایان و دانش‌آموختگان در جدول (۲) نشان داده شده است و بیانگر آن است که در گروه آموزشی علوم دامی این دانشکده از بین عوامل هفت گانه، عامل اهداف و جایگاه سازمانی، مدیریت و تشکیلات، عامل اعضای هیات علمی، عامل

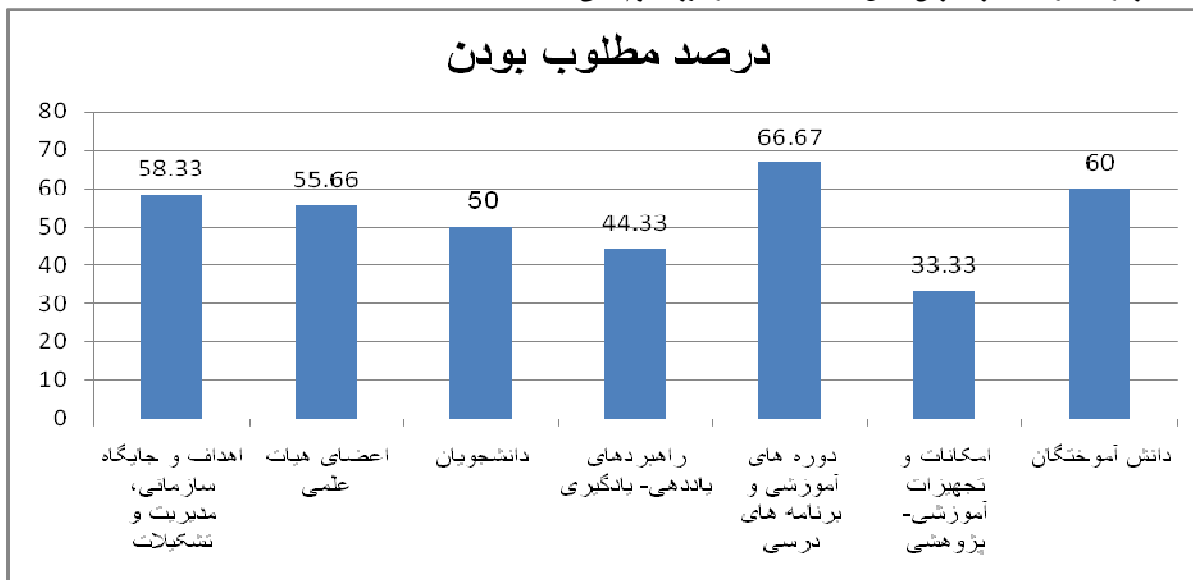

دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی، عامل دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی از وضعیت نسبتاً مطلوبی برخوردارند، اما عامل راهبردهای یاددهی- یادگیری، عامل امکانات و تجهیزات آموزشی- پژوهشی و عامل دانشجویان از وضعیت نامطلوبی برخوردارند.

جدول ۲- میانگین امتیازات ملاک های عامل‌های هفت گانه در گروه آموزشی علوم دامی

سطح مطلوبیت	میزان مطلوب بودن	عامل‌های مورد ارزیابی
نسبتاً مطلوب	۱/۷۵	اهداف و جایگاه سازمانی، مدیریت و تشکیلات
نسبتاً مطلوب	۱/۶۷	اعضای هیات علمی
نامطلوب	۱/۵۰	دانشجویان
نامطلوب	۱/۳۳	راهبردهای یاددهی- یادگیری
نسبتاً مطلوب	۲	دوره‌های آموزشی و برنامه های درسی
نامطلوب	۱	امکانات و تجهیزات آموزشی- پژوهشی
نسبتاً مطلوب	۱/۸	دانش آموختگان

نمودار ۱- درصد مطلوب بودن عامل‌های هفت گانه در گروه علوم دامی

نتایج ارزیابی حاصل از مجموعه نمرات به دست آمده در ۷ عامل، نشان داد که، عامل دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی با کسب ۶۶/۶۷ درصد بیشترین نمره و عامل امکانات و تجهیزات آموزشی و پژوهشی با احراز ۳۳/۳۳ درصد، کمترین نمره را به خود اختصاص داده است (نمودار ۱).

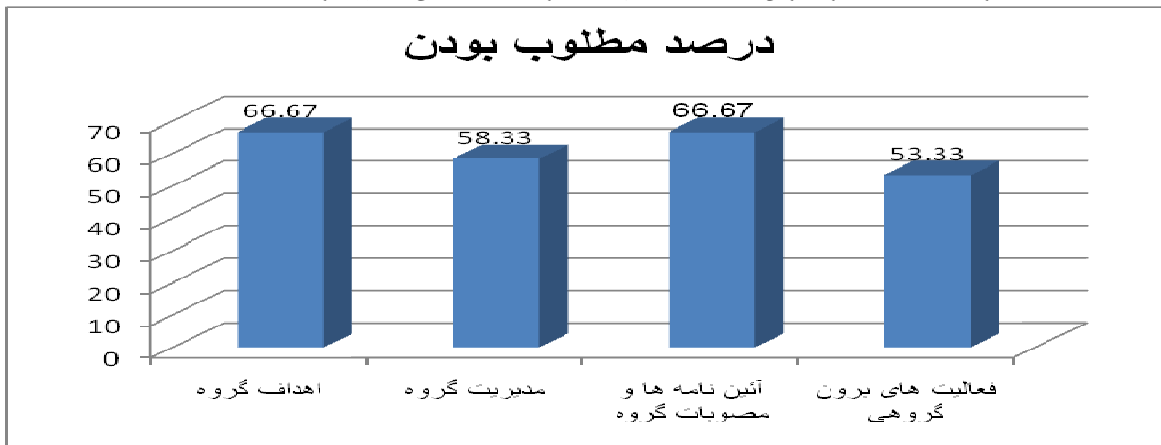
یافته‌های پژوهش در ارتباط با میزان مطلوب بودن عامل‌های ۷ گانه به شرح زیر به دست آمد:

۱- **عامل اهداف و جایگاه سازمانی، مدیریت و تشکیلات:** در این عامل بر اساس ۴ ملاک "اهداف گروه"، "اثرین نامه‌ها و مصوبات گروه"، "مدیریت گروه" و "فعالیت‌های برون گروهی" مورد ارزیابی قرار گرفته است؛ امتیاز کل اکتسابی گروه علوم

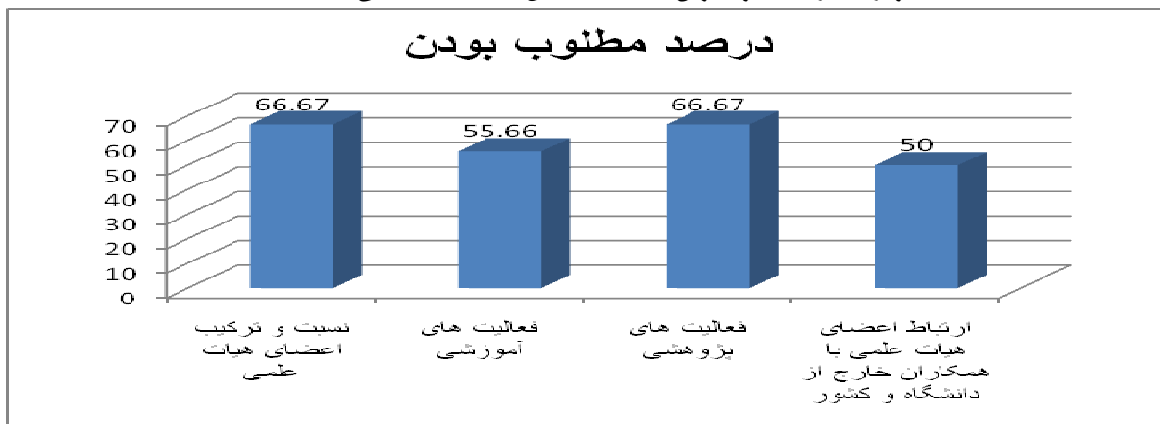
دامی ۱/۷۵ بوده که طبق معیارهای طبقه‌بندی مربوطه در وضع نسبتا مطلوب قرار گرفته است. نمودار (۲) درصد مطلوب بودن ملاک‌های عامل اهداف و جایگاه سازمانی، مدیریت و تشکیلات را نشان می‌دهد.

نمودار ۲- درصد مطلوب بودن ملاک‌های عامل اهداف و جایگاه سازمانی، مدیریت و تشکیلات

۲- **عامل اعضای هیات علمی:** در این عامل بر اساس چهار ملاک، "نسبت و ترکیب اعضای هیات علمی"، "فعالیت‌های پژوهشی"، "فعالیت‌های آموزشی"، "ارتباط اعضای هیات علمی با همکاران خارج از دانشگاه و خارج از کشور" مورد ارزیابی قرار گرفته است؛ امتیاز کل اکتسابی گروه علوم دامی در این حوزه ۱/۶۷ بوده که طبق معیارهای طبقه‌بندی مربوطه در وضع نسبتا مطلوب قرار گرفته است. نمودار (۳) درصد مطلوب بودن ملاک‌های عامل اعضای هیات علمی در گروه آموزشی علوم دامی را نشان می‌دهد.

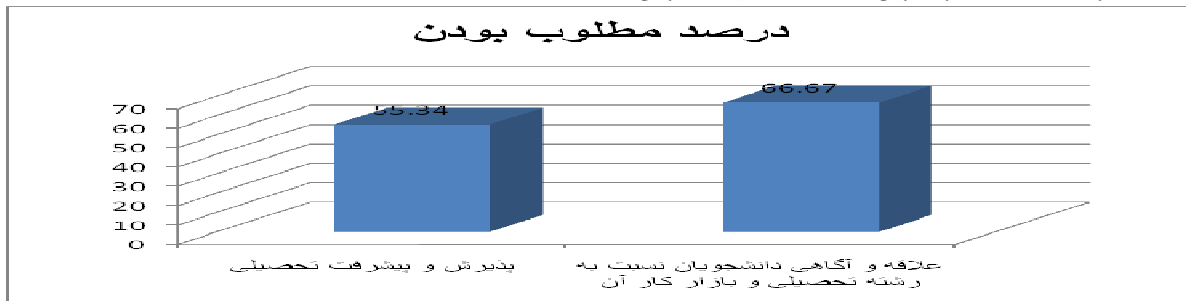
نمودار ۳- درصد مطلوب بودن ملاک های عامل اعضای هیات علمی

۲- **حوزه دانشجویان:** در این عامل بر اساس دو ملاک، "پذیرش و پیشرفت تحصیلی دانشجویان" و "علاقه و آگاهی دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی و بازار کار آن" مورد ارزیابی قرار گرفته است، امتیاز کل اکتسابی گروه علوم دامی در این حوزه ۱/۵۰ بوده که طبق معیارهای طبقه بندی مربوطه در وضعیت نامطلوب قرار گرفته است. به نظر می‌رسد که عامل دانشجویان در گروه آموزشی علوم دامی مورد غفلت قرار گرفته است. در مورد عامل دانشجویان به نظر می‌رسد که ملاک پذیرش و پیشرفت تحصیلی در گروه علوم دامی به خوبی تحقق نیافته است، لذا می‌توان از طریق معرفی رشته و دانشگاه به داوطلبان در زمان انتخاب واحد از طریق رسانه‌های جمعی ملی و محلی و همچنین ارتقای خدمات اداری و تسهیلاتی دانشگاه جهت بهبود نگرش دانشجویان و دانش آموختگان نسبت به دانشگاه و تأثیر بر داوطلبان جدید مدنظر قرار گیرد. نمودار (۴) درصد مطلوب بودن ملاک‌های عامل دانشجویان در گروه آموزشی علوم دامی را نشان می‌دهد.

نمودار ۴- درصد مطلوب بودن ملاک‌های عامل دانشجویان

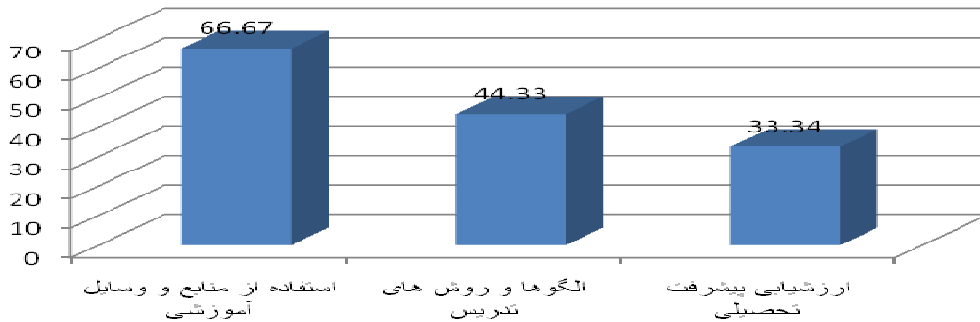

۴- **عامل راهبردهای یاددهی و یادگیری:** در این عامل بر اساس سه ملاک، "استفاده از منابع و وسایل آموزشی"، "الگوها و روش‌های تدریس" و "ارزشیابی پیشرفت تحصیلی" مورد ارزیابی قرار گرفته است، امتیاز کل اکتسابی گروه علوم دامی ۱/۳۳ بوده که طبق معیارهای طبقه بندی مربوطه در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار گرفته است. در واقع دانشجویان از روش‌های تدریس اساتید گروه ناراضی بودند و میزان استفاده از طرح درس مناسب توسط اساتید گروه را ناکافی ارزیابی نمودند. دانشجویان همچنین از نحوه استفاده از نرم افزارهای رایانه‌ای توسط اساتید و همچنین دانشجویان گروه علوم دامی از استفاده فناوری اطلاعات و ارتباطات نسبتاً رضایت داشتند. نمودار (۵) درصد مطلوب بودن ملاک‌های عامل راهبردهای یاددهی و یادگیری در گروه آموزشی علوم دامی نشان می‌دهد.

نمودار ۵- درصد مطلوب بودن ملاک‌های عامل راهبردهای یاددهی و یادگیری

درصد مطلوب بودن

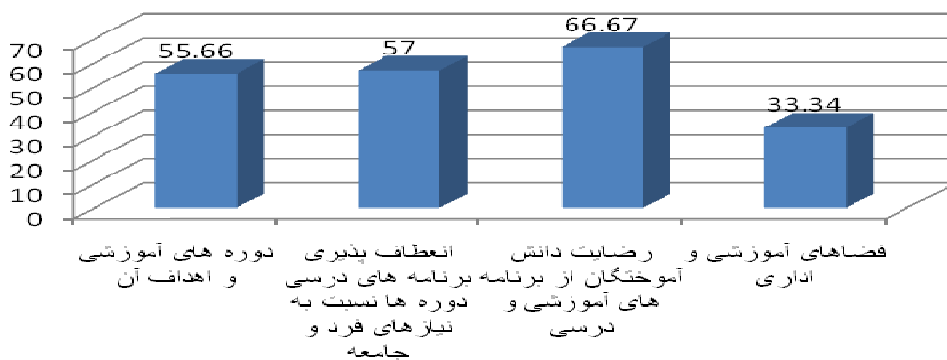

۵- عامل دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی: در این عامل بر اساس سه ملاک، "دوره‌های آموزشی و اهداف آن"، "انعطاف پذیری برنامه‌های درسی دوره‌ها نسبت به نیازهای فرد و جامعه" و "رضایت دانش آموختگان از برنامه‌های آموزشی و درسی" مورد ارزیابی قرار گرفته است، امتیاز کل اکتسابی گروه علوم دامی ۲ بوده که طبق معیارهای طبقه بندی مربوطه در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار گرفته است.

۶- حوزه امکانات و تجهیزات آموزشی - پژوهشی: در این عامل بر اساس یک ملاک، "فضاهای آموزشی و اداری" مورد ارزیابی قرار گرفته است، امتیاز کل اکتسابی گروه علوم دامی ۱ بوده که طبق معیارهای طبقه بندی مربوطه در وضع نامطلوب قرار گرفته است. این عامل کمترین امتیاز از بین سایر حوزه‌ها را به خود اختصاص داده است، بنابراین میزان استفاده از فضای آموزشی گروه در وضع نامناسبی می باشد و از فضاهای اداری و آموزشی گروه به خوبی استفاده نمی‌شود. نمودار (۶) درصد مطلوب بودن ملاک‌های عامل دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی و حوزه امکانات و تجهیزات آموزشی-پژوهشی در گروه آموزشی علوم دامی را نشان می‌دهد.

نمودار ۶- درصد مطلوب بودن ملاک‌های عامل دوره‌های آموزشی و عامل تجهیزات آموزشی - پژوهشی

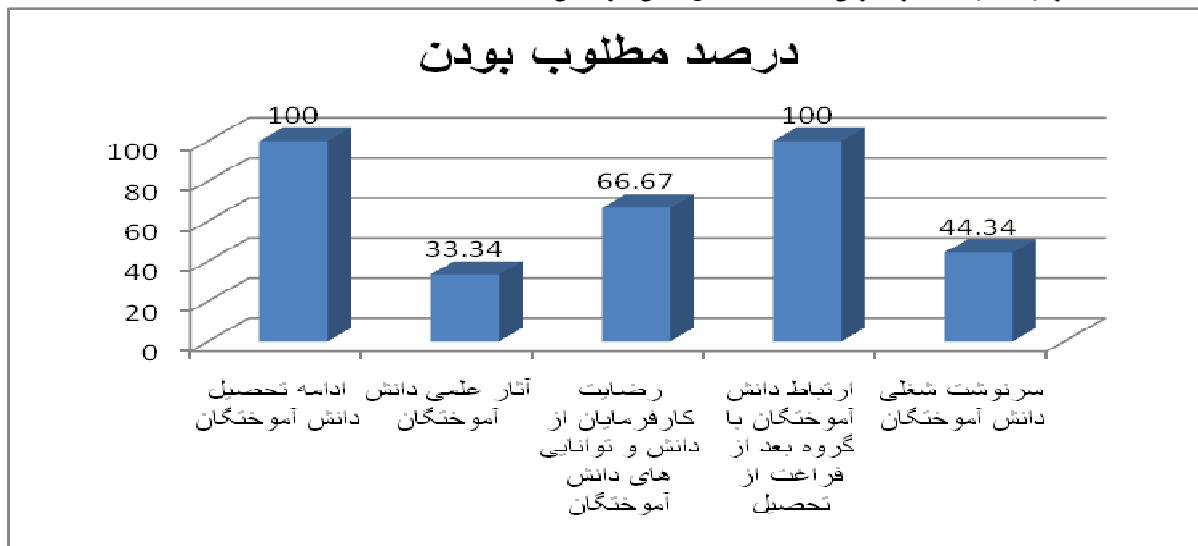
درصد مطلوب بودن

۷- عامل دانش آموختگان: در این عامل بر اساس ۵ ملاک "ادامه تحصیل دانش آموختگان"، "آثار علمی دانش آموختگان"، "رضایت کارفرمایان از دانش و توانایی‌های دانش آموختگان"، "ارتباط دانش آموختگان با گروه بعد از فراغت از تحصیل" و "سرنوشت شغلی دانش آموختگان" مورد ارزیابی قرار گرفته است، امتیاز کل اکتسابی گروه علوم دامی ۱/۸ بوده که طبق معیارهای طبقه بندی مربوطه در وضع نسبتا مطلوب قرار گرفته است. نمودار (۷) درصد مطلوب بودن ملاک‌های عامل دانش آموختگان در گروه آموزشی علوم دامی را نشان می‌دهد.

نمودار ۷- درصد مطلوب بودن ملاک‌های عامل دانش آموختگان

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۱- عامل اهداف و جایگاه سازمانی، مدیریت و تشکیلات

نتایج بدست آمده از بررسی ۴ ملاک مربوط به عامل اهداف و جایگاه سازمانی، مدیریت و تشکیلات نشان داد که، ملاک اهداف گروه و ملاک آئین نامه‌ها و مصوبات گروه با ۶۶/۶۷ درصد مطلوبیت بیشترین نمره و ملاک فعالیت‌های برون گروهی با ۵۳/۳۳ درصد مطلوبیت کمترین نمره را در بین ملاک‌های این عامل به خود اختصاص داده است، لذا برای بهبود ملاک‌ها و نشانگرها در عامل اهداف و جایگاه سازمانی، مدیریت و تشکیلات پیشنهاد می‌شود اقدامات ذیل صورت گیرد:

- ایجاد کمیته مطالعات راهبردی جهت بررسی و تدوین اولویت‌های پژوهشی منطقه با هدف ساماندهی طرح‌های پژوهشی متشکل از گروه‌های آموزشی

- شرح بارزتر وظایف ازسوی متصدیان در وزارت علوم و به‌ریز در اختیار گروه‌ها قرار گیرد و همچنین از سوی گروه‌های آموزشی مورد تجدید نظر و به سطوح عالی ارجاع گردد.

- ایجاد فرصت ارتباط دانشجویان گروه‌های همسان در سطح تحصیلات تکمیلی جهت استفاده از امکانات و تسهیلات علمی همدیگر

- استفاده از اعضای هیات علمی گروه‌های همسان به عنوان مشاور، راهنمای مشترک در تیم پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی با هدف هم‌افزایی علمی و بهره‌مندی از توان علمی همدیگر.

-دعوت از سازمان‌های ذیربط در سطح استان از طریق دفتر ارتباط دانشگاه و کارآفرینی با هدف شناساندن پتانسیل موجود گروه به عنوان مشاور، پژوهشگر و پیشنگر فعالیت‌های آنان (اداره جهاد کشاورزی، سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی، مرکز تحقیقات جهاد کشاورزی،...).

-تفویض اختیار به گروه برای تشکیل اتاق مشاوره برای دست اندرکاران رشته‌های مرتبط با علوم دامی

۲- عامل اعضای هیات علمی

نتایج بدست آمده از بررسی ۴ ملاک مربوط به عامل اعضای هیات علمی نشان داد که ملاک نسبت و ترکیب اعضای هیات علمی و ملاک فعالیت‌های پژوهشی با ۶۶/۶۷ درصد مطلوبیت بیشترین نمره و ملاک ارتباط اعضای هیات علمی با همکاران خارج از دانشگاه و کشور با ۵۰ درصد مطلوبیت کمترین نمره را در بین ملاک‌های این عامل به خود اختصاص داده است، لذا برای بهبود ملاک‌ها و نشانگرها در عامل اعضای هیات علمی پیشنهاد می‌شود اقدامات ذیل صورت گیرد:

- تعامل با سایر گروه‌های آموزشی دانشکده علوم تربیتی جهت ایجاد بسته‌های آموزشی و فناوری اطلاعات جهت ایجاد و ابداع برنامه‌های آموزشی مرتبط

-تعامل با معاونت پژوهشی جهت تامین مالی و راه‌اندازی مجلات علمی - ترویجی، علمی - پژوهشی علوم مرتبط

- جذب اعتبارات برون دانشگاهی جهت انجام پژوهش برای موسسات خارج از دانشگاه با هدف هدایت پژوهش‌ها به سمت کاربردی شدن و بهره‌وری پژوهشی و نیز تقویت و ارتقای علمی اعضا

-اقدام جهت برگزاری همایش‌های استانی، منطقه‌ای و ملی در سطح دانشگاه، با هدف ترغیب اعضای هیات علمی به تولید علمی و مطرح نمودن گروه آموزشی علوم دامی دانشگاه در بین گروه‌های آموزشی همسان

-رایزنی با معاونت پژوهشی جهت افزایش تسهیلات مالی برای اعضای هیات علمی که اقدام به تالیف، ترجمه و تدوین کتاب می‌نمایند.

-ترغیب معاونت آموزشی و اداره امور بین‌الملل جهت رایزنی با دانشگاه‌های خارج کشور و همسایه جهت تبادلات علمی بین اعضای که دارای مهارت زبان دوم هستند.

-همکاری معاونت‌های ذیربط در سطح دانشگاه جهت افزایش فرصت‌های مطالعاتی داخل کشور و خارجی برای اعضا با هدف تقویت علمی و توسعه حرفه‌ای و نیز آشنایی آن‌ها با روش‌ها، مهارت‌ها و یافته‌های جدید

۳- عامل دانشجویان

نتایج بدست آمده از بررسی ۲ ملاک مربوط به عامل دانشجویان نشان داد که ملاک علاقه و آگاهی دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی و بازار کار آن با ۶۶/۶۷ درصد مطلوبیت بیشترین نمره و ملاک پذیرش و پیشرفت تحصیلی با ۵۵/۳۴ درصد مطلوبیت کمترین نمره را به خود اختصاص دادند، لذا برای بهبود ملاک‌ها و نشانگرها در عامل دانشجویان پیشنهاد می‌شود اقدامات ذیل صورت گیرد:

-اختصاص تسهیلات ویژه به دانشجویان پذیرفته شده با رتبه بهتر

-معرفی رشته و دانشگاه و بازار کار رشته علوم دامی به داوطلبان در زمان انتخاب واحد از طریق رسانه‌های جمعی ملی و محلی

-ارتقای خدمات اداری و تسهیلاتی دانشگاه جهت بهبود نگرش دانشجویان و دانش‌آموختگان نسبت به دانشگاه و تاثیر بر داوطلبان جدید

۴- عامل راهبردهای یاددهی و یادگیری

نتایج بدست آمده از بررسی ۳ ملاک مربوط به عامل راهبردهای یاددهی و یادگیری نشان داد که ملاک استفاده از منابع و وسایل آموزشی با ۶۶/۶۷ درصد مطلوبیت بیشترین نمره و ملاک ارزشیابی پیشرفت تحصیلی با ۳۳/۴۴ درصد مطلوبیت کمترین نمره را در بین ملاک‌های این حوزه به خود اختصاص داده است، لذا برای بهبود ملاک‌ها و نشانگرها در حیطه راهبردهای یاددهی و یادگیری پیشنهاد می‌شود اقدامات ذیل صورت گیرد:

- رایزنی با معاونت پژوهشی جهت افزایش سرعت و پهنای باند اینترنت برای دانشجویان و اعضای هیات علمی
- تجهیز کلاس‌های آموزشی به وسایل دیداری شنیداری جهت استفاده اعضا از آن‌ها در کلاس
- افزایش امکان دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی و کتابخانه‌های آنلاین
- برگزاری کارگاه‌های آموزشی با محتوای روش‌های نوین تدریس، روش‌های ارزشیابی و نیز کاربرد فناوری اطلاعات در آموزش برای اعضای هیات علمی

۵- عامل دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی

نتایج بدست آمده از بررسی ۳ ملاک مربوط به عامل دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی نشان داد که، ملاک رضایت دانش‌آموختگان از برنامه‌های آموزشی و درسی با ۶۶/۶۷ درصد مطلوبیت بیشترین نمره و ملاک دوره‌های آموزشی و اهداف آن با ۵۵/۶۶ درصد مطلوبیت کمترین نمره را در بین ملاک‌های این حوزه به خود اختصاص داده است، لذا برای بهبود ملاک‌ها و نشانگرها در حیطه دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی پیشنهاد می‌شود اقدامات ذیل صورت گیرد:

- تدوین و بازنگری در سرفصل دروس و حذف واحدهای اضافی و جایگزینی با واحدهای درسی نوین
- تدوین سرفصل و به‌روز کردن واحدهای درسی و محتویات آنها
- در نظر گرفتن نیازهای فعلی بازار کار در تدوین برنامه درسی گروه
- دوره‌های آموزشی بهتر است با توجه به علایق و نیازهای حرفه‌ای دانش‌آموختگان برنامه‌ریزی و تدوین گردد
- تجهیز آزمایشگاه در جهت تقویت مهارت‌های شغلی مربوطه
- تخصیص اعتبار جهت برگزاری اردوها و بازدیدهای علمی مرتبط با رشته
- اختصاص زمانی خاص در برنامه هفتگی جهت برنامه‌های فوق العاده بطوری که در آن ساعت دانشجویان کلاس درسی نداشته باشند.

- نظرخواهی از دانشجویان و به کارگیری نظرات دانشجویان در برنامه‌ریزی درسی

- بازنگری در محتوای سرفصل‌های دروس با مشارکت گروه‌های همسان و انتقال آن به انقلاب فرهنگی جهت کاربردی‌تر نمودن محتوای آموزشی

۶- عامل امکانات و تجهیزات آموزشی - پژوهشی

نتایج بدست آمده از بررسی ملاک فضاهای آموزشی و اداری مربوط به عامل امکانات و تجهیزات آموزشی-پژوهشی نشان داد که، میزان مطلوبیت این ملاک ۳۳/۴۳ درصد می باشد و در وضعیت نامطلوبی می باشد، لذا برای بهبود نشانگرها در حیطه امکانات و تجهیزات آموزشی - پژوهشی پیشنهاد می‌شود اقدامات ذیل صورت گیرد:

- فضای آموزشی و اداری گروه بسیار محدود است و اکنون که گروه دارای سه مقطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری می‌باشد. هیچگونه تغییر در فضای آموزشی از لحاظ وسعت و امکانات صورت نگرفته است و این کمبودها بدون شک بر کیفیت کار گروه تاثیر منفی دارد. لذا محیط کاری مناسب برای اعضای هیات علمی و کارکنان گروه فراهم شود.
- ترغیب اعضای هیات علمی جهت استفاده از گرانت برای تجهیزات
- تعاملات قویتر مدیر گروه در سطح دانشکده و دانشگاه جهت گسترش کمی و کیفی فضای آموزشی

ترغیب سازمان‌های برون دانشگاهی جهت کمک به گروه آموزشی در عرصه‌های آموزشی و پژوهشی

۷- عامل دانش آموختگان:

نتایج بدست آمده از بررسی ۵ ملاک مربوط به عامل دانش آموختگان نشان داد که ملاک ارتباط دانش آموختگان با گروه بعد از فراغت از تحصیل و ملاک ادامه تحصیل دانش آموختگان با ۱۰۰ درصد مطلوبیت بیشترین نمره و ملاک آثار علمی دانش آموختگان با ۳۳/۳۴ درصد مطلوبیت کمترین نمره را در بین ملاک‌های این حوزه به خود اختصاص داده است، لذا برای بهبود ملاک‌ها و نشانگرها در حیطه دانش آموختگان پیشنهاد می‌شود اقدامات ذیل صورت گیرد:

- برگزاری کارگاه‌های آموزشی در ارتباط با معرفی زمینه‌های اشتغال دانش آموختگان با حضور اساتید و کارآفرینان موفق
- لزوم نظارت بیشتر ارگان‌ها و سازمان‌های ذیربط در امر ساماندهی اشتغال دانش آموختگان (سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی، جهاد کشاورزی و...)

- افزایش تعاملات بین گروهی از طریق برگزاری دوره‌ها و نشست‌هایی با حضور دانش آموختگان و اساتید و کارفرمایان، با هدف شناسایی فرصت‌های شغلی آینده و نیز هم اندیشی

- برگزاری کارگاه‌های مهارت‌آموزی (مهارت کارآفرینی، شغلی و زندگی ...).

- برگزاری دوره‌های آمادگی کنکور از طریق انجمن علمی دانشجویان

- برگزاری دوره‌های آمادگی کنکور با کمک اعضای هیات علمی

- راهنمایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی جهت افزایش تولید علمی از سوی اعضای هیات علمی راهنما یا مشاور

- راه‌اندازی انجمن دانش آموختگان علوم دامی جهت نشست ادواری دانش آموختگان و تعامل بین آن‌ها و دانشجویان

- تشکیل انجمن دانش آموختگان کارآفرین

با توجه به یافته‌های حاصل از این پژوهش، برای پیگیری نتایج ارزیابی درونی، ضرورت تشکیل کمیته‌ای برای بررسی یافته‌های این پژوهش و طراحی برنامه‌های اصلاحی در گروه آموزشی علوم دامی دانشکده کشاورزی دانشگاه لرستان بیش از پیش احساس می‌شود. لذا گروه آموزشی علوم دامی با شناخت نقاط قوت و ضعف خود که ناشی از ارزیابی درونی گروه می‌باشد، فعالانه در جهت رفع نقایص و تقویت نقاط مثبت خود گام بر خواهد داشت. در پایان به منظور استفاده از الگوی ارزیابی درونی در کلیه گروه‌های آموزشی و گسترش آن پیشنهاد می‌شود که، از طریق کارگاه‌های آموزشی به اعضای هیات علمی آگاهی لازم داده شود تا آن‌ها به طور خودجوش و ابتکاری به ارزیابی درونی خود بپردازند.

فهرست منابع

- ثواقب، جهانبخش (۱۳۹۰)، ارزیابی درونی گروه آموزشی تاریخ، دانشگاه لرستان، دانشکده ی علوم و ادبیات.
- صدیقی مقدم، بیژن و رامین پازوکی (۱۳۸۱)، گزارش اولین ارزیابی درونی جهت ارتقای کیفیت آموزش در گروه آموزشی میکروب شناسی، انگل شناسی، و ایمنی شناسی دانشگاه علوم پزشکی سمنان، جلد ۲، شماره ۳ و ۴، صص ۱۳۷-۱۴۴.
- فراستخواه، مقصود (۱۳۸۷)، بررسی تأثیر فرآیند ارزیابی درونی بر برنامه ریزی برای بهبود کیفیت گروه های آموزشی دانشگاهی؛ تحلیلی مقایسه از نظر اجرا یا عدم اجرای ارزیابی درونی، فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، شماره ۴۹، صص ۱۴۵-۱۷۵.

- فرزبان پور، فرشته، نجات، سحرناز، رحیمی، آذین و بهاره ملک افضلی (۱۳۹۰)، ارزیابی درونی گروه آموزشی اپیدمیولوژی و آمار زیستی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران، دوره ۹، شماره ۲، صص ۴۱-۵۲.
- قانع پور، محمدرضا، کواری، سید حبیب اله، پورمحمدی، بهراد و ستاره همای (۱۳۸۹)، ارزیابی درونی گروه بهداشت عمومی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی سمنان، مجله کومش، جلد ۱۲، شماره ۲ (پیاپی ۳۸)، صص ۱۰۴-۱۱۲.
- محمدپور، جم (۱۳۸۵)، ارزیابی درونی رویکرد مطمئن تضمین کیفیت مدیریت آموزش عالی، فصلنامه پژوهشنامه مدیریت اجرایی، شماره ۲۱.
- محمودی فر، یوسف، اسماعیلی، حسین، حبیب زاده، سعید و کمال صالحی (۱۳۸۸)، ارزیابی درونی گروه پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی مهاباد، مجله راهبردهای آموزش، دوره ۲، شماره ۲.
- هاشمی، سید حامد و سعیده پور امین زاد (۱۳۹۰)، تحلیل الگوی اعتبارسنجی و ارزیابی درونی جهت ارزیابی و تضمین کیفیت در نظام دانشگاهی، پنجمین همایش "ارزیابی کیفیت در نظام دانشگاهی"، دانشگاه تهران، پردیس دانشکده های فنی، صص ۱-۲۴.
- Abdullah, F. (2006), Measuring service quality in higher education: HEDPERF versus SERVPERF. Marketing Intelligence and Planning, 24(1),p.31.
- O' Neill, M.A. & Palmer, A. (2004), Importance – Performance analysis: useful tool for directing continuous quality improvement in higher education education. Quality Assurance in Education, 12(1), p.40.

Internal Evaluation Department of Animal Science Faculty of Agriculture of Lorestan University

Saeed Gholamrezaie^{*1}, Mahshid Bahadori², Misagh Hydari³, Esmaeel Rok Rok⁴, Ali Kiani⁵

² Ph.D student at Tarbiat Modares University, ^{1, 4, 5} Assistant Professor at Lorestan University,

Abstract

This study aimed to assess the intrinsic quality of Lorestan University of animal science faculty of agriculture was conducted. This cross-sectional study was conducted in 1391. Data analysis, descriptive statistics were Used. Data included in the department of Arabic literature, questionnaire, interview and observation forms were. Then check compliance with applicable standards and acceptance levels specified weight (Score) of each marker was determined. The weighted average number of markers consistent with applicable standards and acceptance levels were determined. The evaluation results obtained from a set of 7 indicated that animal science in the formation of desirable goals and organization and management were with relatively favorable condition, Faculty members with relatively favorable operating conditions, the operating status of student's unfavorable, strategies of teaching – learning unfavorable, managing courses and curricula with relatively favorable condition, operating educational facilities - research unfavorable condition and finally graduates of the situation is relatively satisfactory. But to improve the quality of education to correct weaknesses in the areas of non-optimal situation requires. The evaluation results obtained from a set score of 7 indicated that the managing courses and curricula with 66/67 percent of obtaining the highest score and operating educational facilities - research of 33/33 percent, the lowest score accounted. End in order to improve educational quality, Animal Science Department to correct weaknesses in the areas of adverse conditions require

Key words: Quality of education, Self- evaluation, Animal Science , Lorestan University